

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВК. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕВИХ РИНКІВ**

Освітня програма Економіка

Спеціалізація (за наявності)

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
економічної кібернетики
Протокол № 2 від “29” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Моделі розвитку галузевих ринків
Освітня програма	Економіка
Спеціалізація (за наявності)	
Спеціальність	051 Економіка
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Освітній рівень	Доктор філософії
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	2/1
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Семінарські заняття – 16 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/5882

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Дисципліна «Моделі розвитку галузевих ринків» призначена для підготовки докторів філософії зі спеціальності «Економіка». Мета курсу полягає у формуванні та засвоєнні знань щодо формування, аналізу та прогнозування процесів на галузевих ринках. Дисципліна покликана формувати сучасне економічне мислення та світогляд, забезпечити оволодіння знаннями та методами аналізу поведінки виробника і споживача на різних типах товарних ринків. Окремо розглядаються питання оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу товарного ринку, а також ефективності його використання в розрізі виробничо-ресурсної, споживчої та інфраструктурної складових. Мета досягається шляхом послідовного викладення теоретичного курсу з проведенням практичних занять.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач наукового ступеня «доктор філософії» отримає знання про: виявлення причин та форм відмінностей між різними типами галузевих ринків; визначення типу ринку, вивчення закономірностей та перспектив розвитку товарних ринків і ринків послуг; розробку алгоритму дослідження галузевого ринку з використанням можливостей економіко-математичного моделювання; проведення аналізу та прогнозування процесів, котрі мають місце на ринку, а також інституційного середовища, котре визначає механізми дотримання балансу інтересів на конкретних ринках; аналіз ефективності державного регулювання розвитку галузевих ринків.

Компетентності

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або

професійної практики.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей.

Програмні результати навчання

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН04. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу великих масивів даних та/або складної структури, спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи.

РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямків, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Вступ до дисципліни.	Предмет, об'єкт, методи та завдання дисципліни. Поняття моделі економічного розвитку. Структура моделі економічного розвитку.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
2.	Тема 2. Фундаментальні основи економіки галузевих ринків.	Економіка галузевих ринків як наука та навчальна дисципліна. Методологія економіки галузевих ринків. Еволюція методологічних підходів до аналізу економіки галузевих ринкових відносин. Історія розвитку економіки галузевих ринків. Гарвардська та Чиказька школи в економіці галузевих ринків.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
3.	Тема 3. Галузева структура національної економіки.	Формування конкурентного середовища в Україні. Кон'юнктура ринків як об'єкт економічного аналізу. Галузева структура національної економіки України. Показники галузевої структури та її основні чинники. Галузева структура національної економіки України та постіндустріальна економіка. Стохастичні фактори впливу на структуру ринку. Вплив держави на структуру ринку.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
4.	Тема 4. Аналіз конкурентного середовища на товарних ринках та ефективність ринків.	Визначення меж ринку. Показники концентрації господарюючих суб'єктів на ринку. Монопольна влада та її оцінка. Ефективність галузевих ринків. Наслідки монополізації та їх оцінка. Теорії регулювання. Галузева політика та її типи. Антимонопольне регулювання.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
5.	Тема 5. Організаційно- економічні особливості та моделі ринку зв'язку.	Характеристика ринку зв'язку. Сучасний стан галузі зв'язку та інформатизації країни. Моделі ринку зв'язку. Ринок транспортних послуг і особливості його моделювання.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
6.	Тема 6. Моделювання ринку туристичних послуг.	Поняття ринку туристичних послуг. Ознаки ринку туристичних послуг. Внутрішній та зовнішній ринок. Оцінка ємкості ринку. Моделювання рекреаційної інфраструктури. Моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності: світовий досвід.	Тести, питання, практичні завдання, кейси

7.	Тема 7. Моделі торгівлі.	Торгівля як важливий елемент національної економіки, її суть та головні види. Функції торгівлі. Роздрібний товарообіг та його економічна суть. Гуртовий товарообіг та його роль у товарному обігу. Витрати обігу торгових підприємств. Стан і сучасні тенденції розвитку торгівлі в Україні. Моделі оцінювання, аналізу та прогнозування показників роздрібної та гуртової торгівлі. Оптимізація роботи торгівельного підприємства.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
8.	Тема 8. Будівельна галузь.	Будівельна галузь та її структурні особливості. Особливості будівництва як галузі національної економіки. Структура інвестиційного циклу і економічна ефективність інвестицій. Кошторисна вартість (ціна) і собівартість об'єктів галузі будівництва. Оцінка ефективності будівельного виробництва. Моделі поведінки виробника та споживача будівельної компанії.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
9.	Тема 9. Ринки продукції АПК.	Особливості формування та розвитку АПК в сучасних умовах. Номенклатура продукції. Моделі ринків продукції рослинництва, тваринництва та переробних галузей. Структура моделей. Моделювання процесу формування ринкової позиції агрохолдингів з урахуванням їхнього рівня прозорості.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
10.	Тема 10. Ринки енергоресурсів.	Еволюція ринку енергоресурсів. Особливості формування та розвитку ринку енергоресурсів в сучасних умовах. Номенклатура продукції. Моделі ринків паливно-мастильних матеріалів. Структура моделей. Роль держави в регулюванні процесів на ринках енергоресурсів. Пошук оптимального співвідношення між ринковими та адміністративними методами регулювання ринків енергоресурсів.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
11.	Тема 11. Ринок медичних послуг та фармацевтичної продукції.	Формування ринку медичних послуг та фармацевтичної продукції. Сегментація ринку. Моделі оцінювання та аналізу потенціалу ринку медичних послуг і фармацевтичної продукції.	Тести, питання, практичні завдання, кейси

12.	Тема 12. Моделі оцінки, аналізу та прогнозування потенціалу національного, регіонального та галузових ринків.	Потенціал ринку та його складові. Національний, регіональний та галузеві ринки: особливості оцінювання, аналізу та прогнозування потенціалу відповідних ринків. Моделювання процесів оцінювання, аналізу та прогнозування виробничого, споживчого потенціалу та інфраструктури ринку.	Тести, питання, практичні завдання, кейси
-----	--	--	---

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекції	14
Практичні заняття	16
Самостійна робота	10
Індивідуальне завдання	10
Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної Роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				14
Практичні заняття	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2			16
Самостійна робота																10		10
Індивідуальні завдання																10		10
Екзамен																	50	50
Всього за тиждень	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	50	100

Примітка: не рекомендується на один тиждень планувати кілька форм контролю.

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, комп'ютери, Linux, Windows, Пакет прикладних програм Openoffice, MS Office, роздатковий матеріал
-----------------------------------	---

Література:

1. Blahun I.S., Dmytryshyn L., Blahun I.I., Blahun S. Stock Indices as Indicators of Market Efficiency and Interaction. Economic Studies (Ikonomiccheski Izsledvania). 2022. 31(8). 87-106.
<https://econpapers.repec.org/RePEc:bas:econst:y:2022:i:8:p:87-106>
2. Dmytryshyn L., Blahun I. A Methodological Approach To Development And Optimization A Set Of Parameters For A Company's Creditworthiness

- Evaluating. Економічний часопис. 2014. № 7-8 (2). С. 52-55.
http://soskin.info/en/ea/2014/7-8/contents_40.html
3. Артеменко О.І. Математичне моделювання рекреаційної привабливості території з використанням ієрархічної системи нечіткої логіки. Науковий вісник НЛТУ України. 2011. Вип. 21.5. С. 345-352.
http://tourlib.net/statti_ukr/artemenko2.htm
 4. Благун І.С., Дмитришин Л.І., Кацедан А.В. Просторова інтерпретація потенціалу регіональної конкурентоспроможності на основі гравітаційної моделі. Актуальні проблеми економіки. 2014. № 8 (158). С. 411-418.
<http://eco-science.net/archive2014/320-8158.html>
 5. Благун І.С., Дмитришин Л.І., Перкатюк І.Й. Модель дифузії ринкового продукту. *Проблеми економічної кібернетики – 2011: зб. наук. пр. XVI Всеукраїнської науково-методичної конференції* (Одеса, 2011 р.). Одеса : Одеський нац. політехн. ун-т, 2011. С. 9-11.
 6. Дмитришин Л.І. Наслідки фінансової кризи для реального сектора економіки у країнах світу. *Моделювання регіональної економіки*. 2018. № 2 (32). С. 165-173.
 7. Дмитришин Л.І. Нейромережеві технології аналізу валютного ринку. *Моделювання регіональної економіки. Збірник наукових праць*. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій, 2010. № 2 (16). С. 25-32.
 8. Дмитришин Л.І., Благун І.І. Формування стратегій управління банківською системою України. Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2016. 212 с.
 9. Дмитришин Л.І., Бринзей Б.С. Формування структури сільськогосподарського виробництва в регіонах: теорія та практика. Івано-Франківськ: Ярина, 2019. 220 с.
 10. Дмитришин Л.І., Гавдей С.В. Економічне та організаційне забезпечення розвитку туристичного сектору України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 2. С.75-80. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-2-75-80>
 11. Дмитришин Л.І., Гавдей С.В. Зарубіжний досвід забезпечення розвитку туристичного сектору в умовах пандемії. *Причорноморські економічні студії*. 2021. № 70. С. 70-79.
 12. Емпіричні і статистичні методи в дослідженні ринку товарів і послуг: навчальний посібник. / І.С. Благун та ін.; за ред. Кічора В.П. – Львів, Растр-7, 2019. – 210 с.
 13. Ігнатюк А.І. Економіка галузевих ринків: навчальний посібник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. 448 с.
 14. Ігнатюк А.І. Теорія галузевих ринків: інституційний підхід. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2012. № 2 (13). С. 190-194.
<http://eurodev.duan.edu.ua/images/PDF/2012/2/36.pdf>
 15. Карп Н., Юзевич В. Моделювання рекреаційної інфраструктури і туристичних послуг. http://vlp.com.ua/files/special/16_0.pdf
 16. Лотиш О.Я. Сучасні напрямки розвитку теорії галузевих ринків. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2014. Випуск 5. Частина 1. С. 36-39.
http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/08.pdf

17. Поліщук М.Ю. Формування алгоритму дослідження галузевого ринку як інструменту стратегічного аналізу. Стратегія економічного розвитку України. 2013. № 33. С. 147-152. http://www.sedu.com.ua/wp-content/uploads/2015/07/24_polishhuk_33_2013.pdf
18. Прямухіна Н.В. Особливості розвитку регіональних галузевих ринків у трансформаційних країнах. Економіка і організація управління. 2014. № 3-4. С. 205-214. http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2014_3-4_32

7. Контактна інформація

Кафедра	Економічної кібернетики, вул. Шевченка, 57, 815 кабінет, https://kek.pnu.edu.ua/ , kek@pnu.edu.ua
Викладач	Дмитришин Леся Ігорівна
Контактна інформація викладача	lesia.dmytryshyn@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	<p>Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 2. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 3. Положення про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 4. Положення про запобігання академічному плагіату у Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 5. Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. 6. Лист МОН України «До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності». Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/
--------------------------	---

Пропуски занять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019) (див. ст. 4-5). Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність (див. вище) та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти (студента) «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/
Додаткові бали	Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Перелік індивідуальних завдань міститься у навчальній програмі до курсу. Також за рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі (роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)
Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) Ознайомитися із положенням можна за посиланням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja

Викладач _____ Дмитришин Л.І.